

Nr 116.

Av herr **Lindhagen**, *om vidtagande av åtgärder för internationell överenskommelse i syfte att betrygga nationella minoriteters rättigheter inom vissa statssamfund m. m.*

Till nationalitetsfrågan hör såsom ofta blivit betonat även angelägenheten att i det fall, där olika nationer av ett eller annat skäl nödvändigt eller lämpligen måste leva tillsammans under en och samma statsorganisation, böra vid fredsförhandlingarna genom internationell överenskommelse fastslås grundsatser som äro betryggande för minoritetsnationaliteten. Detta kan icke överlätas åt den nationalitet, som är i majoritet. Denna är nämligen partisk och oförmögen, lätt nog kanske oftast för att icke säga alltid, till rättvisa och behärskning i sitt förhållande till den svagare. Historien är översvämmad med bevis för detta påstående.

Den svenska statsmakten har en särskild anledning att fästa sin uppmärksamhet på denna angelägenhet och föra talan för densamma. I Finland bor nämligen en mycket avsevärd svensk befolkning. Då finnarna nyligen befriade sig från ryskt övertväld trodde mången, att den nya staten skulle finna sig uppfordrad att giva världen ett exempel, hur en sådan författning borde vara beskaffad. Det första förslaget till ny grundlag, som förelåg till behandling i januari 1918, hade visserligen väsentligen försummat denna sak, men vederbörande föreföllo dock icke obenägna att vidtaga erforderliga rättelser. Åtminstone försäkrade mig de olika partiernas ledare och även regeringschefen, att ett sådant ordnande av rättsförhållandet på ett bättre sätt än förslaget innehöll vore en tanke som förtjänade övervägas.

Under finska revolutionen uppgjorde revolutionsregeringen förslag till en ny konstitution, som på ett bättre sätt tillgodosåg nationalitetsfrågan, men dock, såvitt jag förstår, icke heller den var fullt tillfyllestgörande.

Den s. k. vita regeringen framlade sedan i sitt nya förslag till konstitution vissa bestämmelser i förenämnda syfte, enligt vad i tidningspressen blivit meddelat. Men den finska lantdagsförsamlingen förkastade all slags omtanke och ansåg sig icke behöva taga någon hänsyn. Detta är ett mycket allvarligt varsel om, hur föga människornas sinnelag ändrats genom världskriget. Trots allt kan man fortfarande icke lita åtminstone på partipoliticiis goda vilja och rättskänsla, utan en tvångslagstiftning måste ännu tydligen tillgripas i mångt och mycket för att hålla oss någorlunda inom de rätta rāmärkena. Det borde vara klart, att nu om någonsin nationalitetsfrågan måste bli en internationell angelägenhet. Därom höjas också många röster från den svensktalande befolkningen i Finland, och dessa opinionsyttringar få icke förklinga ohörda. Det skulle vara orätt mot de hjälpsökande och kunna medföra stora äventyrligheter i framtiden.

På samma gång är det tillbörligt, att vi ägna enahanda uppmärksamhet åt de icke svenska nationaliteter, som ha sin hemvist inom vårt statsområde. Den lappska och finska befolkningens antal i Sverige är visserligen ganska obetydligt, men dess befogade intressen ur språklig synpunkt måste undersökas och tillgodoses eventuellt även i författningen. Någon kännedom, hur det förhåller sig i dessa avseenden, vilka krav på undervisning även i modersmålen och tillgång till litteratur i desamma, eller andra önsknings, som kunna hysas av dessa befolkningar och till äventyrs ej blivit uppfyllda, därom saknar den svenska allmänheten all kännedom, och fråga är om detta någonsin blivit tillräckligt utrett. I den mån för ändamålet kräves tillägg till författningen, bör förslag därtill upprättas av svenska statsmakterna och även — särskilt om krav därom framställs bland den lappska och finska befolkningen — underställas internationellt avgörande.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

1:o att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till att vid fredsuppgörelserna internationell överenskommelse träffas för betryggande av nationella minoriteters rättigheter inom statssamfund, där olika nationer oundvikligt eller lämpligen

måste leva tillsammans, och att därvid även tillses, att den svensktalande befolkningen i Finland och Estland blir behörigen tillgodosedd;

2:o att riksdagen ville låta undersöka, vilka krav på undervisningen i modersmålen och tillgång till litteratur eller andra önskningar, som kunna hysas av den lappska och finsktalande befolkningen i Sverige, samt eventuellt underställa internationellt avgörande av svenska statsmakterna prövade föreskrifter för tryggande av dessa nationaliteters intressen.

Stockholm den 31 januari 1919.

Carl Lindhagen.